

1920

NÁSZEJSZAKA

Az aranyzóke királyleány türelmetlen volt. Olyan lassan haldoklott ez este, a homály félénken és boszszantó, kényelmes óvatossággal szőtte szürke szálú köpönyegét, melybe azonban itt-ott még beletévedt egy rőt alkonyi sugár, a kikötőben még kurjantásos zshivaj zsongott, s az éjjel oly lomhán, oly fáradtan közelgett a város felé, mint mogorva sánta koldus.

— Don Ramiro!

Az ifjú hercegnő széjjeltárta kezét, és megborzonegott vágyának erejétől, a következő órák paráznás ismeretlenségétől. Bárcsak már ájult fekete csend terülne el a vén Vesuvio tövében, és a parti hullámok fáradhatatlan játéka vibrálna az éjszakában. Bárcsak már éjfél volna, és bűn és bujaság és boldog bódulat... Nyugtalanul a tükörhöz lépett, de már csak sejtette képmását, a rózsaszín selymet, a fehér nyakat, a felvillanó karokat. Megrázta a fejét, hogy szikrázson, lángoljon az aranyvörös haj a tompa, hályogos tükörben, de ekkor a görög rózsaoilaj kábító, átható illata szinte megtántorította. Néhány ideges, szaggatott mozdulatot írt le a sötétségben, lábával toppantott egyet, ökölbe szorította puha, párnás kezé, mely már nyirkos lett az izgalomtól, és oly elszántan vetette le magát a csipkés ágyra, mintha hosszadalmas, csillapíthatatlan zokogásba akarna kezdeni.

— Don Ramiro!

Szíve sietve kalapált, arca tüzelt, mint a szenvedély parázsa, melle szaporán lélegzett; egészen kimerült a vágyak szomjúságában, a céltalan nyugtalanságban, a bizsergős türelmetlenségben, de azért nem süppedt bele a nyugodalmas elfáradásba. Lassanként lehiggadt,

ellankadt, mint színes, virgonc madárka, melyet az afrikai partokról hoznak és szűk kalitkába zárnak az olajbarna hajósok, de ellankadásában viszont a vétkezés, az önvádolás szigorúan fenyegető rémei kísértettek. Esztelenség, meggondolatlanság volt a kulcs átadása, a beleegyezés, a rábólintás a ma éji kalandba, az a könnyű, ledér, omlós elbódulás Castel di Sangro narancsligetében. Léhaság meg ostobaság volt ennek a kalandnak elkezdése, Don Ramiro egyszerű nemes, ő pedig királyleány, Don Ramiro apródja, szolgája csupán, s mégis neki akarja adni lányágát, hamvasságát, első asszonyi éjszakáját akkor, amikor királyi jegyese van túl az Alpokon. De jegyesét nem ismeri, és Don Ramirót szereti, és Don Ramiro kell neki, kell neki, kell neki...

— Don Ramiro...

Halkan, alázatosan, jámbor arccal belépett a fenséges hölgy bizalmas komornája, álmos mécesest tartva kezében. A vágyakban vergődő hercegnő felijedt, és durva hanggal fizetett a felijesztésért.

— Nem tudod korábban hozni a mécesest? Csak tedd le hamar, és takarodj le a szobádba, ma éjjel nincs szükségem rád.

A komorna tipegését, a méceses elhelyezését a Madonna képe előtt alig tudta kivárni. Minden mozdulat oly vontatottnak, oly véget nem érőnek látszott, mint a kínpad gyötrelmei. Mikor végre a bizalmas cseléd elmondta mézes, alázkodó jókívánatait, és betette maga után az ajtót, megkönnyebbülve felsóhajtott, majd hirtelen felugrott a széles ágyról és kitekintett az ablakon. Az égről eltűntek már az utolsó rózsaszínű meg narancsvörös leheletek, elvéve csillagok csillannak fel, a Vesuvio mint hatalmas, öreg komondor bóbiskol a város mögött, Pizzofalcone erődje sápadtan fehérlik elő a bodros feketeségből, mint szürke folt a szurokszínű komondor hátán. A Piazza delle Correggién elült már a vásári zaj, mint elálmosodó légydongás, a mó-

lón még felhangzik egy-két rikoltás, mely riadtan, tétován szalad bele a kába elszunnyadásba, itt-ott nyugtalan szövétneklángok imbolyognak a horgonyzó gályák fedélzetén, valahol pedig a Castello dell'Ovo felé gitár- és énekhangok bújnak elő egy mocskos kocsmából, és röppennek szét a szelíd elcsendesülésben, mint tarka, bársonyos égi pillangók.

Az elpihent város, a hűvös illatú éjszaka kissé lecsillapította nyugtalanságát, mohó megkívánását, de egyúttal töprengővé, tünődővé is tette, a lehűtött lélekben gondolatok fakadtak, azonban már ijedtség, vádolgatás, megbánás nélkül. Völegényére gondolt, akit még sohasem látott, aki cifra görbe kardú és különös fővegű követeket meg furcsa, otromba ajándékokat küldött. Nem oly fiatal, mint Don Ramiro, de híres hadvezér... Az aranszőke hercegnő vállat vont, az ismeretlen völegény fogalma pedig oly idegen, oly távoli lett, hogy hamarosan elfakult a közönyös, északi messzeségben. És megint csak Nápoly terült el előtte, amelyet talán nemsokára el kell hagynia, talán örökre. Ijedt fájdalom borzongott végig rajta, majd valami kemény, elégedett dac szilárdult meg lelkében. Elmegy, ha éppen kell, de mindent magával visz: a sudár citromfákat, a fehér virágú mirtuszokat, Sorrento búbáját, az auliai mezők zsenge, tavaszi zöldjét, Puzznoli kékes erdeit, Salerno buja berkeit, hol karcú driádok kacagva hancúroznak, s ahol esténként a vén Pán sípolását lehet hallani. Vergilius legendás sírhantját, Aversa várának komor regényességét a gyermekévek ködös képeivel, a végtelen tengerek kékségét, a narancserdők illatát, a flegrei rétek hímes köntösét, melyen Szent György havának szellői pajkos gyermekek módjára szaladnak tova. És magával viszi a Castello Nuovo édes meg szomorú emlékeit, a szobák illatát, erkélyek, folyosók, kápolnák meghitt és megszokott zugát, nászok, gyászok, farsangok, húsvétok, győzelmi ünnepek és pápai látogatások fülledt pompá-

ját, a diadalkapu domborműveit, ferreri Szent Vince nyájas oltárképét, Pontano és Masuccio novelláinak lenge érzékiségét, és magával viszi apródjának csókját, a szerelem első nagy éjszakájának vad, varázsos, vágylűktetős gyönyörűségét.

A szomszéd szobában tompán, boldogan csettent a zár, majd sejtésesen, fojtott nyikorgással felnyílt az ajtó. A nyugtalanul sóvárgó hercegő megkönnyebbülten, ijedt gyönyörűséggel lélegzett fel, majd odarohant, és odabújt Don Ramiro keblére, mint üldözött állatka, mely már régóta keresi ezt a biztos, meleg helyet.

— Nem látott senki? — susogta.

— Senki, drága díva.

— Mennyit adtál az őrnek?

— Egy arany dukátot.

— És... mondjad csak...

Don Ramiro átkarolta a puha testű hercegnőt, kinek feje hátraesett, mint az elalélté, és utánakapott a félig nyitva hagyott szájnak. A királyleány kissé feleszmélt, majd ingerkedően ellenkezni próbált, megrázta aranyszőke hajzatát, és kiegyenesedett. A rózsaoaj tikadt, gerjesztő illata elsöpörte az utolsó hideg gondolatot, az értelem utolsó józan fénysugarát. Kódós kábulatban, zsongó süketségben, álomszerű talajtalanságban úsztak, mint összesimult felhők a végtelen tava-szi kékségben. Egyszerre csak végighasad a selyemkötös, mint boldog sikoltás. Néhány csillagszem szelfd közönnyel bepislog az ablakon, lent andalító azonos-sággal verődnek a hullámok a vár szikláihoz, a mécses meg-megrezdül, két nyurga szúnyog zizegve repked a bágyadt láng körül, a Madonna valószínűleg lehunyja szemét, a hercegnő pedig erőtlenül dadogja:

— A tiéd vagyok, te... édes, te... gazember.

Álomszerű nesztelenséggel csukódott be az ajtó, azután fojtott, döbbenetes csend, majd óvatosan felcsuklik a folyosóra vezető ajtó zárja. Don Ramiro most

kúszik tova a sötét falak tövében, most biztosan már a lépcsőhöz ér, most megrázza az őrt, aki álmosan dűnnyög, talán tiszteleg is, és arca felderül, ha kerek, hideg ducato csúszik tenyerébe... A hercegnő simán, nyájasan, anyáskodóan követte apródját az elképzelt úton, a szunnyadó város néptelen csendjében, mint hűséges árnyék a vándort. Nem gondolt zavarokra, kellemetlenségekre, melyek Don Ramiro útjába torlódhatnak, és már higgadt örömmel, hatalmas vággyal tervezte a holnapot, a holnapután, az újabb alkalmat, a rejtett besurranást, a szeretkezések mielőbbi kótyagos éjszakáit. Valami nagy, redőtlen nyugalom, derűs, sima tükrű szélcsend, elégedett jóllakottság öntötte el kedélyét, mint teli gyomrú emberét napsütéses ebéd után. A megbánás, a lelkiismeret-furdalás idegen és ismeretlen érzések voltak, akárcsak a bűn, a vétkezés gondolata. Már nem volt ittas az első együttlét buja titkaitól, mégis vádolni, sajnálni vagy elítélni nem tudta magát, minden oly egyszerűnek, oly természetesnek tűnt fel előtte, mint a hajnal ébredése vagy a vadrózsák virágzása Volturno völgyében. A távoli, nagy orrú király, aki nőül kérte bozontos, vidám arcú urak útján, olyannak tűnt most fel, mint szívtelen zsarnok, akit édes, sőt szükséges dolog megcsalni. A híres harcos király akarja, hogy itthagya Nápoly kék egét, a messzi vitorlák vidám villanását, az ezüstszürke tengeren, a Lucullus, Plinius, Cicero és Vergilius dicsőítette földet. Leendő ura most úgy állt előtte, mint borzas, barbár, pattogó beszédű férfiú, aki ásítva olvashatja Petrarca szonettjeit. Gyűlölni nem tudta, különösen most nem, tompa, édes kifáradásában, mosolygós kielégültségében, a mámor lankadt utóízében, de sem rokonszenv, sem szájalom, sem bosszú, sem érdeklődés nem támadt benne idegen jegyese elképzelésekor. A fehér homlokú királyleány jól tudta, hogy országos és családi érdekek, titkos szövetségek, rejtett célok, fodros fondorkodások kötik meg

a felséges frigyeket, de boldog aléltságában nem zúgolódott ez ellen.

Puhán, párásan pirkadt. Valahonnan, távoli hegyi utakról fakó kolomphangok érkeztek, olykor egy kakaskukorékolás jelezte az éjszaka haldoklását, hűs, szürke párák feküdték a sápadtan derengő tengerpartot, a poshadt, alacsony ivókban pedig borgőzősen horlyogtak az asztal alá csúszott condottierek. Don Ramiro már biztos hazaérkezett, talán már le is feküdt, elmondta imáját, és most órála álmodik. Szép fejének süppedt nyoma még itt maradt a párnán, harapós csókjai még ott sajogtak a fehér vállon... A kék finom, halkuló hullámai búvös bágyadságba hintázták az aranyhajú királyleányt, a jóllakott vágyak elbóbiskoltak, s a selymes szemkagylóra csókot lehelt az álom.

Mikor felébredt, édes, vidám világgosság hahotázott körülötte a szőnyeges, illatos hálósobában. A fonynyadt komorna, aki a kövér kapuór bizalmassága folytán már mindenről értesült, nyájaskodó beszédbbe kezdett:

— Milyen édesen aludt a felséges donna! Biztosan angyalokról álmodott, vagy a paradicsomról. Már kora reggel itt volt a fővadászmester, hogy elindul-e fenséged ma Astroniba, ahová már megérkeztek a szicíliai sólymok, vagy pedig Cumaeba rándul ki? Azután itt volt maestro Abbate Antonio sok írással a hóna alatt, és itt volt Diomede Carafa is, hogy fenségednek jó reggelt kívánhasson, de én nem mertem megzavarni a felséges donna édes álmát. Biztosan fáradt lehetett úrnóm, meglehet, hogy a tegnapi hegyi séta merítette ki fenséged erejét.

A kócos hercegnő kiugrott az ágyból, és az ablakhoz szaladt:

— Nápoly! — sikoltott fel együgyű boldogsággal mint kisgyermek, mikor először pillantja meg a rég vágyott játékot.

Lelkében a vidámság, a szertelen öröm ugrándozott,

akárcsak pajkos szatír a harmatos erdőben. A titkos nászéjszaka boldogító újdonsága derűs elégedettséggel aranyozta be kedélyét, a sürgető vágyások megvalósulása, az édes, titkos, buja beteljesülés végtelen vídamságot, kacagó kielégültséget fakasztott bensőjében, és könnyed, virgonc ruganyossággal dörzsölte le puha izmait.

A nap sugarai csillogtak, csúszkáltak, csókolódtak az azúrkék hullámok hátán, a kikötőben serény, kiabálós élet lüktetett, a Pizza della Corregièn keresztül lovas katonák poroszkáltak, a kürtös jókedvűen fújta hangszerét, a lapos, fehér főkötőjű asszonyok ijedten álltak félre az útból, nyugat felé gályák indultak útnak, a szelíd tengeren, és messziről, mint valami tündéri rege, sápadtan, sejtélesen vibrált Capri szigete.

— Olyan szép nap van ma — mosolygott a királyleány.

— Újhold volt az éjjel — dűnnyögött a fonnyadt komorna, és a mosdóvízbe szagos füvek fűszeres kivonatát cseppentette.

Az ifjú hercegnő öltöztetés közben oly pajkos lett, amilyennek a hú cseléd még sohasem látta. Mikor a velencei üvegkancsóból vizet akart úrnője fehér, formás lábára önteni, a hercegnő meglökte a kancsót úgy, hogy a víz a padlóra loccsant. A harisnyába sehogyan se akart belebújni, haja fésülésénél ingerkedve rángatta fejét, a mandolavirág-színű lovaglórúha összecsatolásánál úgy vonogatta kurta derekát, mint selymes csikó, mikor pedig a komorna a bársony cipőbe akarta bújtatni lábát, édesdeden felkacagott, mintha csiklandoznák. Mert hirtelen távoli, nagy orrú vőlegénye, a morcos király jutott eszébe, és maga előtt látta a szigorú hitvesi homlokot, amint két esetlen, csinitalan szarvacska búvik ki belőle.

ÁTKOS, CSÓKOS ÉJSZAKA

— Úgy látszik, a császárnő tetszését is megnyerted — incselkedett a karcsú, élveteg grófné, és mosolyogva köhintett.

— Talán reá is féltékeny vagy már? — kacagott mélyen, őszintén a kapitány, és omlós párnák közé nyomta a mosolygós, rizsporos fejet.

A grófné még köhögött néhányat, de már nem mosolygott, komolyan bosszantotta az a bántó, fojtogató inger, mely mellében nyugtalankodott, és fülét sértette köhögésének csúnya, érdes kopácsolása. A testörtiszt szelíd aggodalommal hajolt föléje.

— Biztosan meghültem — hangzott fátyolosan, bágyadtan a magyarázat, mikor elült a köhécselés. — Meg aztán nagyon kifárasztott a szökés. A lépcsőn annyiszor visszafordultam, vajon nem követnek-e, nem vette-e valaki észre távozásom a cselédség közül? Egyik utcasarkon az álmos olajlámpa fényénél férjem árnyékát véltem felismerni, noha egészen biztosan tudom, hogy ő Mosonban van vadászaton, és részeg fejjel csókolgatja a magyar szolgálókat.

— És mindez énmiattam — szólt kelletlenül a gárdakapitány.

— Mikor meg kellett tennem, mikor úgy vágytam a szádra...

A grófné megint köhögött. Kínosan, hosszasan, idegesítően, és tekintetében szelíd ijedelem csillámlott fel beteg gyermekhez hasonlatosan. A kemény, széles férfikéz jóakarató ügyetlenséggel, komolykodó melegséggel végigsimította a párizsi festékekkel kendőzött arcot, jelezni akarva, hogy nem haragszik, hanem sajnálja a gyenge, karcsú, tüzes húsú, parázna asszonyt. A sápadt dáma kimerülten, rekedt, fénytelen hangon súgta:

— Talán a lépcsőházban fáztam meg... Sokáig kellett állnom, mert a kapu alatt egy dörmögős hangú

gránátos udvarolt egyik komornámnak. Dideregtem a várástól, a türelmetlenségtől, a hideg léghuzattól, és közben hallanom kellett az otromba udvarlást, a lány huzavonáját meg a vaskos csókokat.

— Nem jól van ez így — sóhajtott unottan, fáradtan a gárdakapitány. — Máshol fogunk ezentúl találkozni, te nem jöhetsz ennyi izgalom közt hozzám. Talán majd én...

— Nem, nem, nem! — tiltakozott nyugtalan, hápogó hangon a grófné. — Egy nyugodt percem, egy nyugodt csókom sem lenne akkor. Az öreg Fritz, férjem bizalmas, egérszemű inasa így is figyel, talán ezt az utamat is tudja már, és ha elárul, úgy vége a csóknak, a titkos találkáknak, egész életemnek. Megölne.

A hűtelen asszonynak, úgy látszik, megártott a beszéd, mert ismét köhögni kezdett. Nyugtalan orcáján rózsaszínű foltok terjedtek tova és olvadtak egymásba, mint szerelmes tűzrózsák, a frankhoni púder azonban hamvas tompasággal takarta az izzó, szomorú pírt. A ledér, köhögéssel kínlódó hölgy nyugtalan bosszankodása lassanként átterjedt a férfira is. Kötelességtudó aggodalommal nézte a bíbor arcot, a meg-megcsukló gyenge vállat, az ijedt merev tekintetet, az ő fülét is sértette, izgatta a köhögés érdes, szeszélyes üteme, a hápogó, fátyolos hang, mely sehogyan sem illett a kacér, hűtelen, csókszomjas dámához. Kissé megbánta, hogy a grófnénak ezt a kalandos látogatását helybenhagyta. Ostoba izgalom, fáradt csókok, unott, ügyetlen szavak fakadtak csak ebből az éjszakából, és most még ez a konok köhögés... Nyúlós csalódás, fanyar elégedetlenség bizsergett végig rajta, unta már a császárnő erélyét, a gögös-nyájas német szót, a kedélyes bécsi embereket, a sok hajlongást, feszes parádét meg könnyed szerelmes sikereket, a sok hazug bókot, a titkos találkákat, a lenge, parázna csókokat, csömörlősen unta már mostani életmódját.

— Jó volna hazamenni — mondta magában, és el-

bámulta a cirádás mennyezetet, melyen sárga gyűrűk rebbentek meg az éjjeliszekrényen elhelyezett gyertyák izgatottságától.

Mily jó volna otthon Szabolcsban, a lapályos egyszerű tájon, a vastag falú kúria oszlopos verandáján ülni, a foltos vizsla farkát csóválja a karosszék alatt, egy szelíd arcú öregasszony magyar ételekkel, kedvenc süteményekkel kedveskedik, talán épp most virágzanak az édes illatú, fehér fürtű akácfák, az udvaron sárga pelyhes csibékkel bajlódik a haragos kotló, muskátli virít a jobbágyviskók ablakában, a Tisza partján feltűrt szoknyával sulykolnak a fehér lábú porleányok, és delelőkör vékony hangú harangszó himbálódik a tiszta, tavaszi levegőben. És nem messze a Tisza partjától széles, fehér házban ébenhajú leányka járkal, álmodozik, talán az Etelkát olvassa, avagy Agis tragédiáját Bessenyeitől, s olykor órá is gondol, a távoli, cifra gárdistára. Vagy elfeledte volna már?

A gyertyalángok idegesen ágaskodtak, ingadoztak, mint türelmetlen vágyak egy ifjú kebelben. A fáradt ledér asszony hízlegően hozzásimult, majd hirtelen megint sivító köhögésbe kezdett. A gárdista oly csúfnak, oly kíméletlennek találta ezt a felköhögést, mint éles, rikító közbeszólást puha, réveteg zenélésbe. A grófné felült, csontos vállát felhúzta, és csúnyán elnyúlt, szilvaszínű arca elé csipkezebkendőt tartott. A kapitány lélegzete egyszerre elakadt, végre rémülten, ájultan kipattant belőle a szó:

— VÉR!

A csipkekendőben széles, otromba vörös folt csillogott, s nemsokára, egy-két öblös, elernyedtt köhintés után, véres lett az ing, a lagymatag párna, a mályvaszínű paplan, a grófné pedig tehetetlenül, ijesztő némasággal, fehéredő arccal esett a vánkosok közé. A testőrtiszt egy ideig üresen, bénultan nézte a vért és az asszonyt, majd hirtelen felrettent, felugrott, és remegő, suta kézzel ruhája meg csizmája után kapko-

dott. Egy pillanatra arra gondolt, hogy felkelti legényét, de csakhamar úgy határozott, hogy ő maga megy orvosért.

Eszelős módjára, a vér sikongós iszonyától úzve rohant a bizonytalan világosságú utcákon keresztül, s vad követelődzéssel dörömbölt az öreg orvos ajtaján, akit eddig csak mint nyájas, szellemeskedő urat ismert, kinek jókedvű pofaszakáll ékeskedett füle előtt. Amíg az orvos öltözködött, futólag, ijedt sietséggel kérdezte magától:

— Mi lesz ebből?

Teljesen elmosódottan, majdnem súlytalanul kergetőztek agyában a szavak, mint forgószélbe került tollfoszlányok: botrány, gróf, társaság, szóbeszéd, párbaj, császárnő... Megérteni, megfontolni nem tudta helyzetét, oly kusza, oly beláthatatlan volt még minden. Néha dühösen, türelmetlenül dobbantott lábával, az orvos krákogott, lassan motoszkált és hosszan ásítgattott a szomszéd szobában, a gárdista meg vibráló félelemmel arra gondolt, hátha ezalatt meghal a magára hagyott, előkelő dáma.

— Egy asszony vért köhögött — tájékoztatta az orvost, mikor szapora léptekkel megindultak a barna, sáros éjszakában.

— Egy látogatója? — kérde tapintatosan a pofaszakállas felcser, és meglassította lépteit, mert elfáradt a sietségben.

A testőrtiszt kelleetlenül, szégyenlősen morgott valamit.

Mikor felértek, a bűnös, beteg asszony ájultan, nyugodtan aludt. A vér még nyúlósan csillogott, feketélt körülötte, mint ázott, szétfeslett bíbor rózsza, szájszegletéből beszáradt, elkent barna csík húzódott végig állán, a síkos, puha rizsponon, arca sápadt, sárga volt, mint régi berlini csontlegyező, lehunytt szemkagylóján meg beteges, tompa kékség sötétlett. A nyájas,

pofaszakállas orvos odalépett a beteghez: és fojtott csodálkozással, lágy, közönyös hangon szólt:

— A grófné már régi betegem.

Megtapogatta az érverést, ráhajolt a nyútt, sovány kebelre, hogy a szívhangokat meghallgassa, figyelmesen szemlélte a mély, fújtatós légvételeket és a fehérneműn ijedten szétterült, komorvörös foltokat, majd halk, kenetteljes hangon a testőrtiszthez fordult:

— Egyelőre semmi teendő, kapitány úr. A beteg nyugodtan, csendesen alszik, s így remélhető, hogy a vérzés megállapodott, és nem fog ismétlődni. Gyógyszerre most semmi szükség, talán majd holnap. Most fő a nyugalom és a mellre tett hideg vizes ruha. Ne aggódjon, uram, egyelőre komoly veszélytől nem kell tartania.

A testőrtiszt ajka ügyetlenül, bosszúsan rándult meg, a korosodó orvos megértette a grimaszt és a kapitány helyzetét.

— Persze, önre mindenképpen veszélyes ez a vérköhögés. Értem és sajnálom önt, uram. Ha kívánja, itt-lételemet és a látottakat örökre magamba zárom, de félek, hogy hiába. A grófnénak nem lehet annyi ereje, hogy reggel előtt otthonába térjen, minden izgalom, minden hevesebb mozgás újabb vérzésbe, esetleg az életébe kerülhet, és ha nem térhet észrevétlenül az éjszaka vissza, úgy...

Az orvos jóakaratólag krákogott, mintha hirtelen berekedt volna, a gárdakapitány lehorgasztotta fejét, mint a gyilkos, akit már bekerítettek a törvény emberei. Nyugtalan-sága, forró kapkodása elült, kihűlt, akárcsak a csókravágyás felkínált festett száj látásakor. Lassanként belátta és megértette a buta, súlyos helyzetet, a kínos, kegyetlen következményeket, a rút, szégyenteljes holnapot, mely lassan, vigasztalanul, feltartóztat-hatatlanul közeledik, mint öreg ember felé a halál. Észre sem vette, mikor a pofaszakállas orvos kezét fogott vele, s mikor elhagyta a szobát, arra sem gon-

dolt, hogy világítson neki, nehogy megbotoljon a lépcsőkön.

Mereven, bamba ürességgel nézte az aléltan szendergő asszonyt, aki nemrég még csókokban izzott és rakoncátlanul forgott az ágyban. A gyertyák ravatalos, ideges fénye csúnyának, gyűröttnek mutatta a heves vérű dámát: szája szélén éktelen, szinte undorító volt a beszáradt nyálas vércsík, frizurája szétfeslett és elcsúszott a kopaszodó, kecsesen eltakart halánték felett, lélegzete érdes és durva volt, mint izzadt testű szolgálóé.

A kapitány összerázkódott.

Az undor, mint hatalmas orkán bődült fel lelkében: a düh, a borzalom, a káromkodás, keserűség, förtelmes vad vihart tarajoztak fel bensőjében. Jobb keze kökemény ököllé zsugorodott, foga félelmes erővel szorult össze, szeme kitért és elhomályosodott. Az egész csak egy pillanatig tartott. Utána ijedten, szégyenlősen gondolt arra, hogy miért is akarta bántani ezt a csúf, csapodár asszonyt, akinek éppoly keserves lesz a holnap, mint neki. Igaz ugyan, hogy ő az okozója ennek az utálatos, szánalmas helyzetnek, de...

Elnyedten, zúgó fejjel ült le egy székre, és kábán faggatta magát:

— Mi lesz ebből?

Reggel felébrednek a cselédek, és ostoba rémjülettal fogják keresni úrnőjüket, gyilkosságról, ködös szöktetésről suttognak, elszaladnak az ismerősökhöz, a recsegő hangú prefektushoz, talán Schönbrunnba is kilohol a kövér kulcsárnő, hogy megvigye a titokzatos, ámulatfakasztó újságot az udvarnak, az egyik lovász talán a bivalynyakú gróf után vágat Magyarországra. Azután, ha felfedik a legkínosabb valóságot, meg kell verekedni a tunya, hájas férjjel, túrni kell a gúnyos pletykát, a csiklandós, bántó mosolyt, az utca érdes, mulatós megjegyzéseit, a császárnő felmenti szolgálata alól, és úgy kulloghat el Bécsből, mint kivert, ki-

rugdosott kutya. Esetleg az udvar lovagias gondolkodása vagy a császárnő kurta parancsa másra fogja kötelezni evvel a beteg, ledér szeretővel szemben.

— Eh — szólt hangosan, gyors mozdulatot írt le karjával, felugrott székéről, és az ablakhoz lépett.

Kint lomha, feneketlen feketeség úszott a foltos, beborult ég alatt. Sehol egy sápadt fénysugár, egy imbolygó kézilámpás vagy néhány közeledő lépéskopogás. A gárdatiszt odanyomta homlokát a hideg üveghez.

— Be jó volna valahogy titkon elszökni ebből az elenséges városból, mint bűvös süvegű mesehős, elszállni, mint a vágy, elrepülni, mint szabad, gondtalan madár. Elhagyni minden rút, kínos következményt, örökre elhagyni Bécset, a merev, idegen udvart, a sok, hazug hajlongást, a ledér dámákat, a csillogó teátrumot, a kevély, kongó fejű császári embereket, a feszes felvonulásokat, a szorító, zsinórós atillát, a nehéz, cifra főveget, és megtérni, megpihenni egy csendes, jámbor szabolcsi kúria tornácán, megcsókolni a borús anyai homlokot, térden állva bocsánatot kérni, mint ahogy a tékozló fiú tevé a szentírásban. Barangolni a Tisza partján éles, nyári napsütésben, vadkacsára lesni a nádasban rézvörös alkonyatkor, szánon utazni Boldogasszony havában vidám névnapokra, zsíros, muzsikás disznótorra, bársonyos szemű fekete leányka nyúlánk nyakát nézni, szelíd mosolyát lesni, és félszeg, szüzi csókjára vágyani...

Felrebbent, körültekintett, majd a vérben alvó dá-mára nézett. Súlyos, zsíros kanócszag nyúlott el a szobában, az egyik gyertya már tövig égett, és bűzölve füstölgött, a többiek rücskös lecsurgással mind kurtábbak és kövérebbek lettek. Émelygős fanyarság, fülledt csömör nehezedett rá, ismét visszafordult, hogy ne lássa az eltorzult grófnét, hogy ismét visszatérjen szelíd, üde gondolataihoz: rég nem látott otthonába, szelíd arcú édesanyjához, a füzes, zombékos Tisza-parthoz.

Mikor kitekintett az ablakon, ijedve látta, hogy ványadtan derengeni kezd, mint sápadt sejtelem. Mindjárt itt van a reggel, a botrány, a kínos csúfság, az otromba tehetetlenség, a sok keserves, förtelmes következmény. A parázna asszony még aléltan alszik, a hangos szájú cselédség pedig nemsokára ébredezni kezd, és sikongósan ámuldozik az üres hálószobában.

Miért, de hát miért kell neki ennyi szálnalmas mocokban, megalázó szóbeszédben, feszengős botrányban, a csöcselék röhejében szerepelni? Mennyi szégyen, mennyi gúny, mennyi lázító nevetségesség egy nemes magyarral a büszke, édeskés császárvárosban!

Szorongó keserűség kapargatta torkát. Arcát belefürta ablakra támasztott karjába, és önkéntelenül, segítségkérően felcsuklott, mint erdőben eltévedt fiúcska:

— Edesanyám ...

JÉZUS ARÁJA

Puha tömjénfüst ömlött széjjel a szüzek kis templomában, a gyertyák sárga, vibráló lélekkel csillogtak, mint könnyes pillantások, fülledt, súlyos volt a levegő, és a nővérek bágyadt, beteges éneke alélt galambként szálldosott a puha, magasztos illatfüstben. A színes ablakokon keresztül alig jutott valami a májusból, a délután langyos, tiszta verőfényéből a borongós, fülledt kápolnába, ahol önkéntelenül feledni kellett a bűnös, kacagós külső világot, a hívogató, villogó szemű életet, a tavaszt, a völgy virágos jókedvét, morajló, siető folyóját, daloló, kopácsoló munkásait, és száműzni a settenkedő, forró gondolatokat, melyek néha orozva toppantak elő a feledettség homályából.

A nővérek lehajtották fejüket, lehunyták pilláikat, hogy lelkükbe lássanak: vajon fehér és tündöklő-e, mint a lilium szirma?

Az oltáron Jézus állott; fából, egyszerűen, csendes, banális színezettel. Mindkét kezével szíve felé mutatott, és szelíden, merengve nézett a padsorokra. Körülötte gyertyák füstölögtek, virágok haldokoltak; a zárdakert bús szagú jázminjai, szerelmes fejű rózsái, gógös, parasztos liliomai, majd tömjénfelhők bodorogtak feléje, mint olvadozó fáradt fohászok, és elnyújtott, nyútt latin mondatok álmosan nyújtózkodtak az oltár főalakja körül.

Az ájtatosság vége felé Mária Imelda nővér kissé felpillantott az Üdvözítő szelíd szobrára, de szinte megdermedt a látottaktól, és zavartan, kábultan ismét lehajtotta fejét. Az Üdvözítő szobra megmozdult.

Az ifjú szűz lopva, sandán végigtekintett a padsoron, de úgy látszik, más nem vette észre ezt a hihetetlen látományt. Hát csak ő látta volna? Kissé feljebb emelte fejét, és tovább vizsgálta a kápolna közönségét, de közönyös, álmos, ájtatos arcot látott csak. Kíváncsiskodva, titkos, izgató vágytól biztatva, ismét az oltár alakjára pillantott. Jézus képmása néhány pillanatig mereven, szokott szelídséggel nézte a padsorokat, de lassan, a ráemelt tekintettől szinte feloldódva, arcát Mária Imelda nővér felé fordította, kezét levette szívéről, s kinyújtotta ifjú menyasszonya felé. Mária Imelda nővér úgy érezte, hogy most valami nagy dolognak kell történni, talán angyalok jelennek majd meg, s a Megváltó omlós fellegeken lebegve elhagyja az oltárt, a templom talán elsüllyed, és ő a mennyekbe száll isteni jegyesével.

Ködös, álmhímes öntudattal hajtotta le fejét, s mire derengeni kezdett, mire a kábulat ajtaján kopogtatni kezdett a valóság; lorettói litánia van most május délutánján, a ministráns csenget, a pap panaszosan, ismert dallamával nyújtja el a mondások végét, tüdőbeteg szerzetes társai vézna hangon énekeltek a fülledt, fűszeres szagú, hideg kövű kápolnában — már vége volt az ájtatoskodásnak.

— Almodtam volna? — kérdezte önmagától unos-un-talan, de maga tudott legkevésbé feleletet adni erre a kérdésre.

Estvéli imádságát nem tudta elmondani, értelmetlenül nézte imakönyvét, betűket nem látott, a sokszor olvasott szavak üres értelemmel jelentek meg előtte, csupán a délután csodája lebzselte gondolataiban, oly konokul, oly szívósan, mint a nagy vértanúk istenhivése.

— Almodtam volna? Más nem vette észre, csak én. Miért éppen én? Talán másoknak nem engedtetett meg, hogy lássanak...

Jóleső, mosolygó érzés rezdült meg bensejében. Az ifjú szűz nem időzött sokáig lelke derűjénél, nem kutatta, vajon nem a hiúság fakasztotta a kellemes vídamságot.

— Én különb lennék, mint a többiek? Csak az én lelke tetszett volna meg édes Üdvözítőnknek? Igaz, hogy még eddig sohasem voltam méltatlan arra, hogy menyasszonya legyek...

Röviden visszapillantott kurta életére, huszonkét évére, csendes gyermekkorára, szelíd játékaira, a serdülés szögletes, fakó éveire, beteges anyja elköltözésére s a rend ruháinak felöltésére — sehol egy sötétebb, izzóbb foltot nem talált. Erőtlen, álmos tűző, határozatlan vágyai, lanyhán kutató, jámboran kíváncsiskodó gondolatai voltak egyedüli bűnei, melyek azonban hamar elfakultak, és most eszébe sem jutottak. Élete tiszta volt, mint a napsütéses nyári reggel, lelke egyszerű, átlátszó volt, mint fehér márványkagylóban nyugvó szentelt víz. Keveset beszélt, ritkán mosolygott, szeretett olvasni, tünődni, képzelt képekkel illusztrálni a szentek életéből vett történeteket, hosszasan elgondolni egy-egy káprázatos csodatételt, általában sokat gondolkozott, de gondolatai nem szökdöstek át tiltott falakon kétkedő és hitetlen tájakra,

inkább az írás, a vallás világát magyarázták, díszítettek, cicomázták, miképpen Jézusnak oltárát.

— Nem volt hazug álom látomásom — töprengett kemény ágyában. — Valami különös jel lehetett az édes Üdvözítőnkől, mennyei hitvesemtől.

A dormitórium felső ablakai nyitva voltak. A völgyben unalmasan mormogott a sebes folyócska, a májusi éjszaka forró csókú, illatos, titokzatos lénye pedig bekandikált a szüzek hálójába.

*

Másnap reggel Mária Imelda nővér remegve, sárga arccal lépte át a kápolna szentelt küszöbét. Felcsukló öröm, fékezett, fojtott kíváncsiság, csiklandós félelem, titkos, halvány fényű remény vibrált lelkében, mint sokszínű, aranyporos párák a májusi reggel palástjában. Lopva, remegve felpillantott, de az Üdvözítő szobra merev volt. Áhítatosan, ábrándosan feléje fordította csendes, sárga arcát, de az oltár alakja nem rázta le a szobor keménységét és mozdulatlanságát.

Eleinte megörvendett, hogy nem válik ismét valóra az ijesztő, gyönyörű csoda, hogy nyugodtan folytathatja imáit, gondolatait, fakó, azonos arcú napjait, tüztelen, színtelen életét, hogy minden oly csendesen, oly vezeklősen baktat tova, mint eddig, de lassan fájlalni kezdte az elmaradt izgató, káprázatos jelenséget, melyet csak az ő szemei láttak. Talán hosszas tűnődése és magyarázó gondolkozása közben vétett a hatalmas Istenfia ellen?

Délután tubarózsák is kerültek Jézus szende alakja mellé, illatuk összefonódott a tömjén magasztos gomolyagjaival: fülledt, súlyos, kábító illatú volt a kápolna, mint délszaki álomkép. Olyan jó volt lehunyni a szemet, kisiklani a valóság hideg padozata alól, és súlytalan, töredékes, puha gondolatok lagymatag langyosságába lebegni, süppedezni, a bágyasztó illatfelhő

száll, heverészik a határozatlanságban, a könyörgős szavak ismétlődő, andalító muzsikája langyos esőként hulldogál a ködös kábulatban.

Mária Imelda nővér kissé felvetette tekintetét: Jézus jámboran színezett szobra kinyújtotta kezét, és meleg, bizalmas pillantással simította végig a rajongó, ámuló, sápadt arcú apácát. Mikor a nővér a látomány zsibbasztó érzése alól felszabadult, kutatva tekingetett körül, de az ámulat, a csodálkozás egyetlen jelét sem látta. Úgy látszik, csak az ő szemei érzékelték ezen isteni megnyilatkoztatást.

A látottakról senkinek se tett említést. Különben is keveset beszélt, s így nem esett nehezére a titoktartás. Azonban úgy érezte, hogy szerzetestársai mégis gyanakodhatnak valamire, mert az utóbbi időben kisé elhidegültek vele szemben, kurtán, kelletlenül válaszoltak, idegen, vizsgálható pillantásokkal kellemetlenkedtek — úgy látszik, megérezték, hogy ő az imádott Üdvözítő egyedüli menyasszonya. Ők, a többiek, üres, talán bűnös lelkűek is, Jézus biztosan áttekintett rajtuk, és leplezett, fekete gondolatokat láthatott titkos zugokban, s talán csak ő az, aki fehéren, szűzen és szendén viseli a láthatatlan menyasszonyi fátyolt: Hiszen az isteni szobor csak feléje nyújtotta kezét és lágy tekintetét, csak ő láthatta a faragott Jézus életre kelését.

És egy éjjel hallotta a Megváltó bársonyos hangját:
— Menyasszonyom.

Mária Imelda nővér engedelmet kért és nyert másnap a zárda főnöknőjétől, hogy este is fohászkodhasson Jézus oltára előtt. Ilyenkor a szobor melegen nézett le rá, kissé elmosolyodott, egyszer pedig meg is szólalt:

— Elviszlek magammal, hűséges jegyesem.

Mária Imelda lehajtotta fejét, és az ámulattól elfelejtett válaszolni. A jóságos Üdvözítő szelíden, megbocsájtóan mosolygott:

— Ne féljél...

A boldogságtól és a csodától ittas nővér mohón megcsókolta a szobor lábát, és úgy érezte, hogy az meleg, mint az eleven hús, és puha, mint az eleven bőr. Éjjel pedig a dormitórium unalmas feketeségében többször hallotta a lágy, isteni szózatot:

— Menyasszonyom.

Tüdőbeteg, sápadt társai gyanakodva nézték a hoszszú, estvéli ájtatoskodást, többször sugdolóztak háta mögött, néha meg a templomban imamormolás helyett róla suttogtak, őt szidalmazták. Jóformán semmit se szólt hozzájuk, és ellenséges környezetéből hatványozott örömmel menekült a kápolna hideg, estvéli csendjébe, a Megváltó oltára elé. Két sápadt gyertya didergett csak a hűvös homályban, és hoszszú, imbolygó árnyékokat vetettek a bolthajtásba olvadó falakba. Az életre kelt szobor keveset beszélt, de hangja mindenkoron oly sima, oly fönséges volt, hogy sokáig muzsikált, búgott Mária Imelda nővér fülébe, ali lehajtott fővel fogadta a megszólítást, és illendőségből, örömtől vagy félelemből sohasem válaszolt reájuk.

Reggel és délután, mikor a kis templom megtelt fonnyadt szüzeivel, az oltár jámbor alakja nem mozgott meg többé, csupán este, mikor egyedül voltak. Mária Imelda nővér ebből is észrevette, hogy az Udvozító kegye egyedül, kizárólagosan feléje sugárzik, hogy ő legméltóbb, legfehérebb, talán csak egyedüli igazi arája Jézusnak. Titkos örömmel várta, mikor jön érte isteni jegyese, és színes, regényes módozatokat szótt: talán aranyos hintón, talán gomolygós, omlós felhőkön, talán hótiszta angyalszárnyon viszi magával a magasságbéli férfiú, s az ifjú, halovány szerzetes ily tünődéseknél meg tervezgetéseknél megremegett a boldogságtól.

Jézus azonban sokáig nem jött rajongós menyasszonyáért, s a nővérek valóságos összeesküvést szóttek Mária Imelda testvér ellen. Csupa irigységet és rossz-

indulatot érzett maga körül, egész hangosan mondták már utána: büszke, kevély, önhitt, képzelgős meg hasonló jelzőket, a keskeny templomajtóban, mikor közösen indultak Isten házába többször, néha egész gorombán meglökték, az étkezésnél állandóan mellőzték, sőt bosszantására vagy talán megmérgeztetésére különös szagú füveket tettek ételébe.

A nyár már elköszönőben volt. Mária Imeldát sokszor a hűvös éjszaka még mindig Jézus oltára előtt találta. A főnöknő figyelmeztette, hogy esti fohászkodását a dormitóriumban is elvégezheti, hiszen Isten mindenütt jelen van, ott is egyszerű ágya mellett oly szeretettel fogadja imáit, mint az oltár előtt, a zárda évszázados rendjét és fegyelmét nem lehet megbolygatni.

Mária Imelda nővér nem vette nagyon szívére üldöztetését s a feléje sugárzó ellenséges indulatot, mert tudta, hogy mindez kiváltságos helyzetéből fakadt, melyet környezete valahogy megérezett vagy megtudott, másrészt bízott abban, hogy a hatalmas Istenfia megvédi komolyabb bántódástól.

Az életre kelt szobor pedig a megrövidült esti ájtatoskodás alatt többször, szinte válaszképpen a nap keserűségére és töviseire, megismételte jóleső szavait:

— Ne féljél.

Mária Imelda nővér, bár korán, de nyugodt, boldog érzéssel hagyta el Jézus hajlékát.

Egy őszi hajnalon Mária Imelda nővér arra ébredt, hogy valaki szájon csókolja. Szögletes, vézna, fiatal teste megremegett, átizzott az ismeretlen izgalomtól.

— En vagyok az — suttogott az ismerős, isteni hang. Eljöttem érted gyönyörű, hűséges mátkám.

Az ifjan fonnyadozó szűz fejében kacagva, vijjogva kergetőztek az ámulat, az öröm vörös manói, nyugtalan, soha nem érzett, kipattani akaró jókedv, vihan-

coló ujjongás, a mámor, a kábulat szivárványos köde öntötte el öntudatát: ő eljött érte!

— Jövök, jövök — rebegte lázasan, és felkelt kemény ágyából.

A dormitórium lassan ébredezett, csendes tűzű napfény pislantott be az ablakokon. A nővérek halkan suttogtak egymás között, mintha beteg lenne a szobában, végre a főnöknő Mária Imelda ágyához lépett, és kissé elhúzta a függönyt, de Jézus ifjú arája nem feküdt rideg fekhelyén.

Borongós sejtelemmel kutatták át az egész zárdát, azonban sehol sem találták meg. Egyszerre a völgy felé tekintő magas kőfalon mozgó alakot fedeztek fel. Fehér köntösét rózsaszínre lehelte a felkelő nap, két csontos karját magasra emelte, és oly idéetlenül hadonászott vele, mintha repülni akarna, nyakát hátraszegezte, mint hívogató kis madár, arcát a magasságok felé fordította, és rekedten rikoltotta:

— Jövök... jövök...

A nővérek meredten, csendes csodálkozással nézték hadonászó társukat a meredek kőfalon, aki nem lát-szott észrevenni a völgy hűvös, tátongó, morajló mélységét.

— Imádkozzunk érte — mondotta valamelyik, mire mindnyájan letérdeltek, s lehajtották fejüket. Mire ismét felnéztek, Mária Imelda már nem volt a kőfalon. A nővérek nem látták, hogyan tűnt el, s így nem tudhatták a völgybe zuhant-e, avagy az égbe szállott?